„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у злату)
на годину 32 дин., на пола године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 104. У Новом Саду у среду 5. јула 1889. ГОДИНА XXIV.

Позив на претплату.

Отварамо претплату на „Заставу“, на трећу четврт. — Држимо, да је излишно позивати пријатеље нашег листа, да се најживље заузму за скупљање претплате.

Као и до сад, лист не можемо слати никоме, ко се на време не претплати, јер смо упућени на то.

И овом приликом обраћамо пажњу наших начелних пријатеља на бројеве „Заставе“ од петка. Ти бројеви треба да продру у најшире кругове, а стају 3 фор. годишње.

Цена „Застави“ обележена је у осталом на челу листа.

У Новом Саду 21. јуна 1889.

Уредништво „Заставе.“

САБОР — НЕВЕРА.

VI.

Кад је на сабору 1879. године дошло на ред претресање појединих параграфа уредбе о епархијама, многи су гласали, да се поједина наша већ стечена автономна права осуде на смрт, али се улоге џелата не хтеде скоро нико примити. И тако је остало, да је Ника Максимовић, као званичан известилац-џелат, морао скоро сам без помоћника да дави једну по једну аутономну тековину, а наши великани „само“ су гласали уз њега. Др. Полит био је Н. Максимовићу једини помоћник и то не у свима питањима, него само онда, кад је била крајња нужда.

Др. Полит се улоге џелатовог помоћника лакше но други примио с тога, што је мислио, да је пронашао начин, да замаже народу очи, а други нису изнели онаке „радикалне“, али неискрене предлоге, као он, па су се боље морали чувати. Код §. 2. предложио је др. Полит, да је саборски одбор дужан идућем сабору поднети предлог о редукцији епархија, дакле и о смањивању броја епископа. И Ника Максимовић, разумео је на шта се иде, те је и он — пристао на то. И пристао је на то и — Исидор Ћирић. Ко год познаје правац те господе, знаће, да би се они свом силом одупирали томе, да се редукција изведе. Али није била реч, да се то изведе, него да се одгурне даље.

Ни десет оваких чланака не би били довољни, кад бих покушао да опширно изнесем сво скрнављење автономије у ствари уредбе о епархијама. Зато ћу изнети и опет само оно, што је најкрупније

§.§. 7., 8., 9., 10. и 11. предложене епарх. уредбе установљавали су, да свештенство бира за себе свештеничке чланове епархијске скупштине, световни сталеж за себе световне чланове, калуђери за себе да бирају калуђера а учитељи и професори такође за себе своје заступнике.

Др. Милан Ђорђевић, (који се поплашио од Политове и Максимовићеве реакције и сад их већ напустио) био је противан да сталежи оделито и сваки за себе бирају. Он је тумачио, да се то противи духу автономије. Јер и ако је и у самом сабору свештенство заступљено као сталеж, ипак свештеници не бирају сами свештеничке посланике, него их бирају сви бирачи. Нека дакле сви бирачи свију редова бирају назначен број световњака, свештеника, учитеља и т. д. у епархијску скупштину.

Свештеници су и опет бранили тај напреднији предлог, али која ваљда кад пропадоше према војсци Максимовића, јер Максимовићева војска и ако је ћутала, она је — гласала.

Дошао је на ред §. 46. нове уредбе. Тај параграф се подизао да потре и опет једно стечено и извојевано автономно право. По старој уредби имала је епархијска скупштина право да бира своје чиновнике, а §. 46. нове уредбе гласио је: „Известиоца, бележника и канцеларијско особље **именује** епископ и отпушта га у смислу дисциплинарних правила.“

Парох Паја Димић, Милош Папић, др. Свет. Димитријевић и други нападали су ту наваздну измену. Они су доказивали, како ће то именовано чиновништво бити зависно од епископа, нарочито онда, ако буде из калуђерског или свештеничког реда.

Оповиција је у тој ствари изнашала таке разлоге, да се сабор пољуљао и др. Полит мораде прискочити у помоћ Ники Максимовићу. Но др. Полит је бранио врло невешто ствар. Он рече, „да се у практици показало, да само именовани чиновници могу вршити послове на задовољство, јер су стални. Бирани чиновници могу се мењати сваке изборне периоде, и они знајући, да могу пасти и без своје кривице, неће бити врло вредни.“ (Дакле тражиће ваљда да падну својом кривицом?)

И сад је наступило нешто необично. Поред свег тога, што је др. Полит морао да помогне Ники Максимовићу, предлог саборског одбора (§. 47.) пао је са 27 против 33 гласа. У сабору наста кретање, јер се опозиција ни сама није надала, да ће победити. Из круга Максимовић-Полита зачу се приватно претња: „Овако се не може, ми се морамо развићи!“

Владика Војновић је спасао сабор из те неприлике. Спасао је опозицију, која се поплашила од свог успеха, а спасао је странку саборског одбора, која се поплашила од неуспеха. Владика Војновић предложио је исправак, који је исправак био у ствари једнак са предлогом саборског одбора, који је мало час пао. И тај „исправак“ би — примљен.

И сад долази највећа срамота. Долази подао атентат саборске већине на просвету и школу. Зна се, да су старе уредбе, рескрипт, па и саборско устројство, установиле стручне референте школске, који су бирани од сабора.

§. 20. тачка в) саборског устројства вели: „Сабор бира: епархијске школске референте, главног школског референта и чланове нар. цркв. школског савета.“ А §. 60. и 61. предложене уредбе установљава: „епископ (архиепископ) је главни надзорник школа у свом школском округу“, а „надзорници појединих школских срезова су дотични протопрезвитери“ или ако су спречени, епархијски школски одбор поставиће на њихово место „вештог (чему вештог?) свештеника из дотичног школског среза.“

И тек Ника Максимовић! Он је имао дрскости да се назива „либерал“, члан „народне слоб. странке“, па да брани тај предлог и не само то, већ да рече још ово: „Овака организација школског надзора, како је овде предложена, то је у главноме дело врло старо. Још године 1770. под Маријом Терезијом изашла је наредба, која је положила контролу школе свештенству у руке, но то није никад у живот уведено, ма да се јавно мнење слагало с тим.“ Па тек др. Полит, Миша Димитријевић и други, који имаше дрскости да се такође називају „либерали“, чланови нар. слоб. странке, не само да не плануше светим жаром за обрану српске школе и просвете, него гласаше уз предлог саб. одбора, а оставише и опет свештеницима, да они бране школу и оставише протама, да се отресају надзора школског, за који, као што сами признаваху, нису дорасли.

Од стране опозиције наваћало се, да ово враћање у прошли век не може донети школи и просвети напретка. Данашња школа треба стручан надзор. Ако досадањи надзор не ваља, нек се поправи, ал не да се још погоршава. Епископи су људи старији, отежали, они не обилазе и не надзиравају довољно ни парохије, а где ли ће тек школе.

Најдивније је бранио школску ствар М. Папић. Ево шта рече међу осталом при претресу 61. §. „Кад сте већ предали главни надзор у руке епископима, ја предлажем да усвојите бар ово; „Надзорнике појединих школ. срезова бира на три године из своје средине скуп дотичних учитеља.“ — То предлажем зато, што желим самосталну школу имати, што желим учитеља од свију других вањских уплива еманципована имати, па ма тај од самог мене као свештеника долазио. Ја сам једва чекао да се учитељи од свог првашњег положаја ослободе, оног положаја, кад су свештеници под именом духовне а натароши под именом светске власти били у свакој прилици учитељу тутори.“ (Види 151. бр. Заставе 1879.)

Но све би узалуд. Саборска опозиција — попусти. Ја нећу овде да кажем све оно, што ми је у овој мах на души, биће времена за то. Само ћу још ово напоменути:

Кад је Ника Максимовић одговарао на приговоре у тој ствари, завршио је свој говор овим речма: „Ја кад градим закон, не градим га на фразама, којима се сам опијем, већ на простим сухопарним датама дижем зграду, од које ће бити среће и напретка.“ — Ове речи, којима је опио Н. Максимовић своје „либералне“ другове, молим да се запамте, јер на свршетку целе ове расправе имаћу да кажем коју о том.

ЛИСТАК.

ПРЕДЛОГ

правила за оснивање друштва „Српског учитељског конвикта у Новом Саду.“

I. Име и циљ друштва.

§. 1. Срби учитељи (учитељице) православне вере, у опсегу архиепископије карловачке и митрополије српске, склапају друштво, под именом: „Друштво за оснивање и уздржавање српског учитељског конвикта у Новом Саду“, у циљи, да подигну завод, у ком ће питомци имати бесплатно, или уз по све умерену цену: стан, огрев, осветлење, храну, а у случају болести и лечење.

II. Средства за остварење циљи.

§. 2. За остварење горње циљи, оснива ово друштво фонд, из чијег ће се прихода свеколике потребе тога завода намиривати.

У тај фонд има утицати:

а) чланарина друштвених чланова;

б) камате од уложених главница;

в) приноси од стране питомаца (§. 41.); и

г) добровољни прилози и легати.

III. Чланови друштва, њихова права и дужности.

§. 3. Чланови овога друштва јесу: а) чланови оснивачи, б) потпомажући, и в) почасни чланови.

§. 4. Члан оснивач може бити сваки Србин учитељ (учитељица), православне вере, из опсега архиепископије карловачке и митрополије српске, који се обвеже, да ће припадајућу чланарину његове категорије (§. 5.) уредно плаћати, и иначе прописима ових правила задовољавати.

§. 5. Чланови оснивачи, који уживају годишњу плату до 400 фор. плаћају у име чланарине, једаред за свагда 60 фор., или у десет годишњих оброка по 6 фор., сваки оброк у четири квартала; за тим они, који уживају годишњу плату до 600 фор. плаћају у име ставарине једаред за свагда 90 ф., или у десет годишњих оброка по 9 ф., сваки оброк у четири квартала и на послетку они, који имају плату преко 600 ф., плаћају на исти начин, у исто име, једаред за свагда 120 ф., или у годишњим оброцима по 12 фор. а. вр.

§. 6. Догоди ли се, да који члан друштвени у течају тих десет година, доспе на већу плату, него што је при ступању у друштво уживао, има доплатити вишак, према постигнутој новој плати; збуде ли се обратно, да који члан спадне на мању плату, има своје годишње оброке од тога доба, према новој плати уплаћивати.

Ако ко год међу тим цео принос већ уплатио буде, нема права на повратак вишка, што би се према новој смањеној плати испоставио.

§. 7. Потпомажући чланови јесу они Срби (Српкиње) ван учитељског круга, који уплате у фонд друштвени једаред за свагда чланарину, ма које категорије.

Ови се сматрају пријатељима овога друштва, и као такови могу учествовати у друштвеним скупштинским седницама, са гласом саветујућим.

§. 8. Почасни чланови јесу они Срби, који се ма у ком погледу за ово друштво заслужним покажу, и које главна скупштина за такове изабере.

§. 9. Ступање у друштво, а исто тако и иступање из овога, има се управном одбору писмено пријавити.

У случају иступања из друштва, пропада сва дотле уплаћена чланарина, на корист друштвенога фонда.

§. 10. Осим чланарине (§. 5.) плаћа сваки члан при ступању у друштво, у име уписнине 1 ф. а. в.

§. 11. Чланови оснивачи, које му драго категорије, имају:

а) право учествовања у главним скупштинама, са решавајућим гласом;

б) право активног и пасивног избора часника и одборника; и

в) право уживања питомачких благодети у друштвеном конвикту за своје синове и кћери, који се у Новом Саду на наукама налазе, и имају прописима ових правила (§§. 37. и 38.) одговарајуће способности; но ово под в) истом онда, када члан сву чланарину уплатио буде.

§. 12. Дужности чланова јесу:

а) уредно уплаћивање чланарине (§. 5.);

б) вршење часничких и одборничких дужности; и

в) морално потпомагање друштвених циљи.

§. 13. Све своје послове, врши ово друштво, преко својих органа и часника.

IV. Органи друштва.

§. 14. Органи друштвени јесу: а) главна скупштина, и б) управни одбор.

А. Главна скупштина.

§. 15. Главна скупштина држи се сваке године о великим школским ферујама једаред редовно, али на захтевање 25 чланова, дужан је председник друштвени, главну скупштину и ванредну сазвати.

У оваком случају, дужни ће бити чланови, који ванредно сазивање скупштине захтевају означити председнику и предмет, ради којега ванредно сазивање скупштине желе.

§. 16. У делокруг главне скупштине спада:

а) избор часника друштвених и чланова управног одбора;

б) решавање призива, против одлука управног одбора;

в) решавање жалба, против управнога одбора и часника;

г) надпрегледање друштвених рачуна, те подељивање опросница рачуноводним органима;

д) издавање упутства управном одбору и друшт. часницима, у погледу административних послова;

ђ) одобравање кућевног реда, за друштвени конвикт;

е) одређивање броја питомачких места;

ж) одређивање плате и хонорара друштвеним часницима и служитељима;

з) избор питомаца, и разређивање у категорије;

и) одобравање уговора склопљених са странкама;

ј) одобравање годишњег прорачуна, и

к) закључивање о преинакама или изменама ових правила, и о разлазу друштва, (§. 51.)

§. 17. Главну скупштину сазива друштвени председник, или ако је овај препречен, његов заменик потпредседник.

§. 18. Сазивање главне скупштине бива путем јавних листова, и позивницама на сваког члана посебице, и то: најмање на десет дана пред састанак скупштине.

§. 19. У позиву има бити назначен и дневни ред саветовања.

§. 20. За донашање правоваљаних закључака потребно је, да буде у скупштини бар једна трећина укупних чланова присутна.

Ако се на први позив не искупи потребна трећина чланова, дужан је председник најдаље за 14 дана нову скупштину сазвати, на којој ће искупљени чланови, без обзира на број, правоваљано закључивати моћи.

§. 21. Скупштина доноси закључке релативном већином гласова.

При подели гласова на више једнаких делова, одлучује председников глас.

§. 22. О расправама скупштинским води се записник, који ако се не прочита у самој скупштини и оверови, имају га оверовити три члана, које скупштина у то име изабере.

Б. Управни одбор.

§. 23. Управни одбор састоји се из 12 чланова, од којих морају бити четворица из Новог Сада.

§. 24. Чланове управног одбора бира главна скупштина на годину дана, (§. 16. сл. а.), а председава им председник скупштински.

§. 25. У делокруг управног одбора спада:

а) извршивање закључака главне скупштине;

б) руковање фондом друштвеним, у смислу упутства главне скупштине;

Из Босне.

Сарајево 25. јуна 1889.

Нашој господи овде добро су дошле оне прокламације, које су у Београду „по наручбини“ отпечатане, и које су на нас Босанце упућене. Нико у Босни није видео те прокламације нит су оне сковане, да другу циљ постигну осим да послуже како би се Србија компромитирала, а овдашња господа имала узрока преслушавати појединце и оправдати своје резервате о устанку. Нами овде било је доста кад смо чули, ко су били ковачи тих прокламација. Онај посао није могао произаћи из паметне, а још мање патриотске главе, или од наших пријатеља. Тешко би било нашем народу кад би он чекао неку срећу и корист од људи као што је Петар Хаџи Кочевић, кога ми овде знамо за млада неискусна човека, који знаде само новце трошити. Хаџи Кочевића неприбројава нико у људе који имају и најмање заслуге за свој народ. Још до сад није нико због тих прокламација пострадао, јер ни једна није босанску границу прешла. Српска влада у Београду добро је урадила, што је ову ствар открила, оне који су прокламацију ковали прогнала и сваку сумњу од себе као и нас овамо отклонила. Они који су наредили, да се прокламације кују, као и они који су били слепо оруђе морају се стидети. Сад нам показују овде опет неки протест, ког су они написали, који су и прокламације ковали, и у том протесту позивају они Европу, да учини крај окупацији, износећи на видик све оно што је сваком познато. И тај протест није удешен да се наше стање поправи, него они који су оне прокламације готовили хоће по што по то, да свој први покор забашуре, и да их наш народ сматра за патриоте. Сви ми знамо каква нам корист може да буде од таких прокламација и протеста и најпосле шта су у стању израдити људи као што је Хаџи Кочевић, који није друго него проста играчка у туђим рукама. За шпијуне све је добро дошло и ове ствари напуниће им кесе, као што ће овдашња господа неко време мирније спавати, јер им је и опет за руком пошло, да ваљано одиграју своју улогу.

У Бечу састале су се делегације где се као и сваке године чује по нека реч о Босни. Чују се исте гусле с другим звуком, како је овамо све добро, напредно и задовољно. Од српско-хрвацких заступника говорио је нешто Ђурковић, а то само зато да се каже како је нешто рекао, а њему нек буде корист од свега. Што се тиче Думбе, то се он истиче да своју ораторску уметност покаже, али би било лепше да као слободан и независан човек и неговори кад је уверен, како је у Босни све наопако и несрећно. Нека буде и тако, а нами је чекати и трпети. Ми смо се овамо чудили кад смо читали како министар Калаји зна колико је Босанаца отишло у Србију и Раваницу. Зна ли г. Калај колико их је онда било у затвору који су били пошли у Пожегу, да се Ђ. Велич, цару жале? Зна ли г. Калај колико је сељака патило и протерано било, који су хтели да се њему жале, кад је у Крајину долазио! То се њега не тиче, али добро зна да је овдашњи угледни грађанин Перо Петровић отишао у Крушевац на српску прославу, али му је познато и то како је господин Перо Петровић ишао и у све депутације које су ишле на поклон, па и министра дочекиваше. Благо нами док је све овако како је.

Бошњо.

ДОПИСИ.

Србобран, на Павлов-дан. (Кнежева штедња.) Хоћу да вам причам, како наш кнез уме да штеди. Код нас има опћинска болница, где стари, изнемогли и сакати људи добивају стан, храну и огрев. По одређеном прорачуну могао би овакав сиромах подржавати душу, док му не би били дани избројени. Али по кнежевој немилостивој заповеди немају у болници ни места они сиротани и болесници, који имају изгледа, да ће дуго поживети. Па онда одређени трошак на појединца не сме се сав ни утрошити, јер и ту треба — штедити. Шта ће на пример по аналогији господина кнеза оном болеснику у јутро млека, а двапут и трипут седмично меса, кад се овај ни толико не знoји, колико кнез на својој столици. И шта ће тамо у болници чистота, кад и онако треба неко да покрене те људе, болесника на рад, како би само оставили болницу и како би кнез и опет могао штедити. Ето за то не треба болницу чисто држати, па онако по њој и гамиже гад.

Кажу, да наш господин кнез за чудо не воли ту сиротињу и ову, што долази по припомоћ, вели, тако му досађују, да му преседне и ручак.

Има ту и других ствари. Обичај је био, да сваке године у свој летњој припеци стоји један човек на црквеној кули и да и ноћу и дању пази, да се гдегод не би појавила ватра. Ове године тога нема. И шта ће?, кад нам све године није посланик обећао, да смемо возити храну у село, па да га за то биремо за посланика. Слама и трска, сува као барут, ваљда се тек не ће упалити. На послетку кнез као вели: „цигулирајте, па се не бојте, јер је мени стало само да штедим. Па и штрцалице су нам тако удешене, да би добар Шваба пре устима ватру погасио, него ми штрцалицом. Е, али шта ћемо, кад се код нас копа „артески“ бунар, односно копали су га, па престали, а ту је требала и штрцалица да помогне, па сад нити штрцалице, нити артеска бунара. Да се штрцалице оправе — то је велики трошак, а треба штедити.

Па још нешто. Један овдашњи оболели учитељ имао је прошле школске године заменицу у школи, која је примала плату из опћ. благајнице. Већ на овај закључак, да заменица прима од опћине плату, мргодио се наш господин кнез, тресао је главом и говорио је: не треба то. Но што му драго. Ту већ није имао суда. Међутим је он у себи шаптао: дочекаће мене на потску врапца. Тако је и било. Кад је била завршена школска година, онда је и кнез престао да издаје плату учитељској заменици. Изнео је ово пред скупштину и свим својим „ауторитетом“ и свом својом речитошћу заузео се, да се заменици не издаје плата за време школског одмора. И задобио је за свој предлог све оне „ауторитете“, који су ради да затрпају она своја стара „узорита“ дела. У осталом кад би се човек добро промислио, можда они имају и право. Кнез као вели, а с њим и они други, кад се десет месеци ради, десет месеци треба и јести. Ова два месеца треба — прескочити. И сад питам ја вас господине кнеже: За што су приморани заменичини родитељи да њу издржавају за ово два месеца, кад заменица има своје звање, које траје до 1. септембра? Или мислите ли ви можда њу издржавати о свом руву и круву? Можда и не знате да црева крче, кад се живи о ваздуху?! Можда мислите, да учитељска снага може на каналској ћуприји гристи — ланац? — Куда сам ја отишао. Нисте ви ту за бога криви. Крив је онај ваш лепи закључак, а уз закључак подразумева се и овај додатак о ланцу, јер тек морате се ма на који начин постарати, да ти гладни — не гладују.

У ова два-три примера приказао сам вам нашега господина кнеза. Морам још само ово предложити: Како би то било, кад би наш господин кнез поред својих 300 ланаца како год заборавио на 300 фор. кнежевске плате, па кад би тих 300 форината расположили на горње потребније потребе. Разумете ли ово, господине кнеже, и усвајате ли овај предлог? Чисто вас видим, како шапћете у себи оно не евађелску изреку: Боље је примати, него давати.

Ако буде потребно, потрудићу се још за више лепих и лепших сваких кнежевих милостивих дела.

Вести из места и са стране.

Награђени српски сликари. „Југосл. Кореспо.“ у Паризу јавља, да је наградни одбор париске изложбе наградио: Медаљом друге класе за сликарство г. Крстића, медаљом треће класе за сликарство г. Предића, медаљом треће класе за вајарство господу Ђорђа Јовановића и Убавкића.

У ствари обустављене „Хрватске“ добили смо од уредништва тога листа, на саопштење ове редове: П. н. читатељима „Хрватске.“ Јуче око подне достављена нам је ова одредба редарствене области: Бр. 18186—1889—IV. Славном уредништву повременог часописа „Хрватска“ у Загребу. Повремени политички часопис „Хрватска“ од 11. јула 1889. бр. 155. зауставило је кр. државно одветништво на темељу §. 5. закона од 15. маја 1875. о казненом поступку у пословима тисковним, и то због чланка „Пруси и Швабе“, пошто смер и садржај наведеног тискописа твори учин злоч. сметања јавнога мира по §. 65. кз. Уједно се зауставља тем. §. 33. т. з. слог и плоче горереченог тискописа. Подједно се зауставља тем. §. 1. з. о. п. т. даље издавање повременог тискописа „Хрватска“. О чему се славно то уредништво обавештује позивом, да све примерке запљењеногa часописа имаде доносиљу овога дописа изручити. Градско поглаварство. У Загребу 12. јула 1889. За управитеља: Ф. Теодоровић с. р. — Параграф 1. з. о. п. т. гласи: „Свако је властан мисли своје у границама закона путем тиска слободно очитовати и распрострањивати.“ Против овој одредби редарствене области учиниће власништво и уредништво „Хрватске“ све кораке, које му закон пружа, па моли штоване читатеље, да се до коначног решења ове ствари изволе стрпити. У Загребу 13. јула 1889. Уредништво и властништво „Хрватске.“

Велики пожар. Пишу нам из Ивањ: 3. јула о. г. беснио је овде велики пожар на гувну овдашњег велепоседника г. Н. Контића. Из јутра почело се увежено жито врћи на машини, те само што се напунило до 20 џакова појави се ватра, на који начин не зна се. Сво становништво обузео је страх, јер је дан осванув са великим ветром, но што се ватра није у суседна гувна шарила има се уписати у заслугу овдашњем добровољном ватрогасном друштву, које је у часу било на лицу места, те са највећим пожртвовањем делом угушивало ватру, делом чувало камаре суседа. Изгорело је 1600 крста, штета је у толико већа што жито није било осигурано, машина се није могла избавити.

Несрећа на железници. Из Букурешта јављају, да се недалеко од Галца између железничких станица Сербешћија и Индепенданце сударила два теретна влака, који су сваки по 50 вагона пуних хране вукли. Судар је тако јак био, да су се сви вагони поразбијали и полупали. Оба машинисте су погинули, а остало особље све је тешко рањено. Храна је сва пропала и штета износи до по милиона франака. Обе локомотиве и вагони нису више за употребу, те је и од тога грдне штете.

С колицама из Беча на париску изложбу. Уредник бечког „Екстреблата“ Леви одвезао се из Беча на париску изложбу у фијакеру, и то за 20 дана. Бечки Чивути дигли су због тог толику ларму, да су тог „ретког и занимљивог“ путника дочекали сви париски Чивути, тамо су му израдили, да буде представљен председнику републике, а кад се Леви вратио у Беч, дочекали су га као да се вратио из централне Африке. Бечким антисемитама није се допао тај разметљиви начин Чивута, те се један касапин обвезао, да ће на колици одвести једног свог друга из Беча у Париз и то за 30 дана. Опклада је примљена и именовани су контролори. Онај који тура колица зове се Фајхтингер а онај који седи у колици Хибнер. Кренули су се 6. јула по новом, а треба да буду у Паризу 6. авг. по новом. Бечки антисемитски лист „Дајче Цајтунг“ доноси извештаје: „Из колица“ у којима се описује пут, као што је пре „Екстраблат“ доносио извештаје: „из фијакера“. Занимљиво је, да се бечки Чивути и у опште све чивутске новине толико једе на овај пут с колицима у Париз, да неће о том ни слова да донесу, ма да су већ дозлогрдили својој публици са извештајима оног путника из фијакера.

Шта осећају од грома погођени? У „Тагеспост“ приповеда неки од грома погођени о својим чувствима ово: „Иза моје куће налази се мала дрвена кућица, иза које стоји више смрека. Како је киша као из кабла падала, хтео сам у левој руци кишобран држећи, отворити прозор. У тај час, кад сам се дотакнуо лимена прозора удари ме гром. Ја сам се срушио омамљен на земљу. Причинило ми се, као да се море од ватре пред мојим очима простире. Зачујем шум и осетим уз болни јаук, како је искра прелетела моје тело. Мишљах да сам пропао, но свест, коју нисам сасвим изгубио, поврати ми се доскора. Кад сам отворио очи најпре сам погледао моје тело, јер ми се чинило, као да ми је неко сва уда одсекао. Мало по мало могао сам се кретати, само је десна рука остала укочена. Та ме је рука страшно болела но трвењем почела је крв опет редовно тећи. За два сата могао сам већ писати. Сат, који сам имао у џепу престао је ићи. На разним местима десне руке сам спржен, на левом табану имам палац дугу белу пругу, на десној нози имам оток, као да сам се опекао, те ме ово место врло боли. Искра прошла је кроз десну руку, па кроз ноге у земљу“.

в) управљање друштвеним конвиктом;

г) прегледање друштвених рачуна, и подношење истих глав. скупштини ради надпрегледбе и поделења опростнице;

д) састављање годишњега прорачуна и подношање гл. скупштини на одобрење;

ђ) састављање и подношање извешћа, о стању друштва и друштвенога конвикта;

е) склапање уговора са странкама и подношање истих гл. скупштини одобрења ради;

ж) расписивање стечаја на упражњена питомачка места;

з) примање и отпуштање служитеља друштвених;

и) подношање предлога гл. скупштини, смерајући на корист и унапређење друштва;

ј) састављање кућевног реда и подношање скупштини на одобрење.

V. Часници друштвени.

§. 26. Часници друштвени јесу: председник, потпредседник, тајник и благајник.

А. Председник друштвени.

§. 27. Председник друштвени сазива седнице скупштинске и управ. одбора, председава овима, руководи расправе њихове и заступа друштво пред властима и судом.

Б. Потпредседник.

§. 28. Потпредседник замењује председника у свима правима и дужностима, када је овај у извршивању истих препречен.

В. Тајник друштвени.

§. 29. Тајник друштвени уједно је и надзорник друштвеног конвикта, и спада му у дужност:

а) да води записник у седницама управ. одбора;

б) да обавља укупну преписку друштва и да чува друштвене списе и архиву;

в) он надзирава питомце конвикта, те пази да се ови по пропису кућевног реда владају, и бдије над тим, да им се све, што им припада, у своје време и у подпуној мери издаје;

г) у мањим превршајима опомиње и упућује питомце на ред, у тежим пријављује одбору;

д) води и чува инвентар друштвеног иметка;

ђ) чува заводску књижницу и рукује њом; и

е) пази на тачно извршивање уговора склопљених са странкама.

Г. Благајник.

§. 30. Благајник прима сав на друштво упућени новац и издаје врху тога потврде; а исто тако исплаћује плате и хонораре друштвеним часницима и служитељима, као и све издатке, упућене од стране председника на друштвену благајну исплате ради.

§. 31. Сва примања и издавања завођа он у друштвене књиге, и на крају године, — а на захтевање управ. одбора и под годином, — саставља и подноси рачуне управ. одбору, које овај након прегледбе подноси глав. скупштини на надпрегледање и ради поделења опростнице. (§. 16. сл. г.)

§. 32. У колико није предвидети, да ће новац за покриће друштвених потреба у најскоријем времену потребовати, има се исти уложити у какав новчани завод, а дотична уложна књижица у друштвену благајну ставити.

§. 33. За женско оделење конвикта има се поставити једно женско лице, за надзорницу.

§. 34. Сви часници врше своје дужности бесплатно, но главна скупштина власна је, одредити им и плату или хонорар.

§. 35. Тајник и благајник, као и надзорница за женско оделење конвикта, могу бити и изван круга друштвених чланова.

VI. Друштвени конвикт.

§. 36. Питомци друштвеног конвикта, уживају у заводу бесплатно или уз по све умерену цену: стан, огрев, осветлење, храну и у случају болести лечење.

§. 37. Прво на уживање ових благодети, имају учитељски синови и кћери, који се у Новом Саду на средњим или стручним школама уче, и имају у наукама најмање довољан успех, а родитељи су им чланови оснивачи овога друштва (§. 11. слово в.)

§. 38. И деца оних чланова имају такође право на уживање питомачких благодети, који су као чланови оснивачи умрли; све ако и нису целу чланарину исплатили.

§. 39. Ако се на расписани стечај не пријави довољан број компетената у смислу §. §. 37. и 38. ових правила, могу бити примљени у завод као питомци, и деца таквих учитеља, који нису чланови овог друштва, а после ових и други.

§. 40. Број питомачких места у конвикту, одређује главна скупштина, према новчаној снази фонда.

§. 41. Једна трећина питомаца уживa све погодности у друштвеном конвикту бесплатно, и то су питомци првога реда; друга трећина јесу питомци другога реда, и ови плаћају заводу месечно 6 фор. а. вр. а трећа трећина плаћа 10 фор. а. вр. месечно, и то су питомци трећега реда.

§. 42. При попуњавању питомачких места и разређивању истих у категорије, има се обзир узети на број деце и материјално стање молитеља, као и на напредак дотичне деце у наукама.

§. 43. Примање у завод бива на темељу расписаног стечаја, а избор питомаца и разређивање истих у категорије, спада у делокруг главне скупштине, (§. 16. слово з.)

§. 44. Стечај на упражњена питомачка места, расписује управни одбор, и у своје време подастре све приспеле молбенице молитеља, са својим предлогом, гл. скупштини избора ради.

§. 45. Уживање питомачких погодности у конвикту траје за сво време, довле се дотичници добро владају, и у наукама довољно напредују.

§. 46. Ако који од питомаца у течају школске године и добије недовољне класе из којег предмета, он остаје као питомац конвикта све до краја те школске године, и може идуће школске године бити по ново примљен у завод, ако међу тим недовољне класе поправи.

§. 47. Сви питомци конвикта, морају се тачно владати по пропису кућевног реда, којег ће главна скупштина у своје време прописати. (§. 16. сл. ђ.)

VII. Завршне установе.

§. 48. Ово друштво почиње своје деловање, чим ова правила задобију потврду надлежних власти; завод пак „Српски учитељски конвикт“ има се отворити истом након десет година, од како је ово друштво у живот ступило.

§. 49. До отварања „Српског учитељског конвикта“, имају се сви дохоци друштвени, прибијати главници друштвеног фонда.

§. 50. Ако би ово друштво, ма из којег разлога, престало, сав друштвени иметак прелази у руковање „Матице Српске“ у Новом Саду, која ће сав приход тога иметка претворити у штипендије и такове учитељским синовима и кћерима, и то: у првом реду, потомцима некадањих чланова оснивача овога друштва подељивати.

§. 51. О разлазу друштва, и преинакама или изменама друштвених правила, закључује главна скупштина друштвених чланова, у којој су две трећине укупних чланова присутне.

§. 52. Ако се друштво „Српског учитељског конвикта“ у Новом Саду не буде држало у правилима овим одређеног смера и поступка, илити делокруга свога, те колико би даљи рад му од штете био материјалним интересима државе или друштвених чланова — висока кр. влада одмах ће рад обуставити и према исходу наређене после обустављања тог редовне истраге и друштво коначно раздружити, или пак обвезати га, да се најтачније држи правила својих, под претњом иначе, да ће га раздружити.

Из седнице приређивачког одбора за учитељски састанак ради оснивања срп. учитељског конвикта у Новом Саду држане у Новом Саду 22. јуна (4. јула 1889. год.

Ђока Милић, с. р. перовођа. — **Арк. Варађанин**, с. р. председник.

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Зашто се не крећемо?

Да неко изложи странцу трговцу нашу тромост на трговачком пољу, он дотичног ил' не би разумео ил' му просто не би веровао да има, ил' управо, да може у једном народу да завлада тромост, којој тешко да би нашли сличног примера у трговачкој повесници.

Трговци и капиталисте напредних народа, лађају се уз највеће пожртвовање често и у најудаљенијим крајевима света врло озбиљних подузећа, не би л' само пронашли згодно поље приплода своме капиталу. А ми нећемо ни своје рођене ствари да потпомажемо. Сведок је томе црногорско паробродско друштво, које је требало, да је више среће — од самих Срба да је основано; ал' из нехата, није се оно могло основати ни из целог Словенства. Сред таког одзива, треба л' да тражимо узрока нашој тромости, треба л' да се запитамо: Зашто код нас све оно, што се код страних народа од по муке извађа, мора већ у самом зачетку да угине. Ја ћу ево да изнесем своје мисли о том.

У нас Срба још влада завист, она нам неда да се сложимо и удружимо. Трговци избегавају сваки додир са другим људима, зато и не иду у друштва док их нужда не нагони, избегавајући тако друштва, избегавају они уједно и додир са својим друговима у већем броју, те тако сами себе осаме. У кафану ако и оде који он не тражи тамо своје друштво, да се о каквом стручном предмету поразговори, већ иде редовно сам, да се тамо проведе, ил' што неки кажу, да се поред какве пријатне забаве разоноди. Тамо избегавају стручан разговор а код куће опет нема с ким да се о својој струци поразговара, јер се жена не разумева у трговини, нит има она посла са трговачким комбинацијама. Тако барем мисли муж; а с млађима сад већ више није у реду, да се господар упушта у какав поверљив разговор. Тако наш трговац нема прилике с ким да измења своје мисли, како би их после могао по потреби допунити, измислити ил' проширити. Он у самоћи мисли мисли свакојаке, које му се све у црној боји приказују и задржавају га од нових подузимања, пошто му се само штета врзе по глави.

Изнесемо л' јавно ил усмено нашим људима какву нову мисао, где би се у друштву још са којим подузетником могла корист постићи, онда на прво место долази: Зар други да се мојим капиталом користи; па онда: волијем ништа не заслужити, него што ћу уложити свој капитал у таки посао, где ја сам не располажем. То је плод наше усамљености. Нећемо у већем броју да се састајемо и да покрећемо, сад ова сад она трговачка питања, која би после прешла у наше листове, да и шири вругови наших другара могу о изнесеној теми у листовима ил' међу собом расправљати, па кад предмет довољно исцрпе, да можемо известан закључак донети, који би се имао у своје време извести, већ смо усамљени сваки за себе грцамо, мучећи се горко, догод не утонемо у вале туђинског надмоћија.

Морам споменути, да ми није намера с овим да омаловажавам наше трговце; хоћу само да докажем, како у опште имамо велике штете са наше неслоге и усамљености.

Сад бацимо летимичан поглед на трговце других народа, где трговина напредује па ћемо се на први поглед уверити, како се ти људи удружују за свако подузеће и како проводе друштвен живот, они се састају у извесним локалима и претресају међу собом поједина стручна питања. Пре свега, они имају своју, трговачку касину, где се редовно састају, где има знатнијех трговачких листова, а на многим местима може се наћи и доста знаменита библиотека, која је стављена члановима на расположење да је употребе и црпе из ње трговачко знање. У тим касинама су се многи млади људи, који су имали воље са науку користили, пошто су ту проучавали односаје трговине у свима појединостима, ту су ушли у суштину трговине, познали све жице и где је којој крај у тканини, те избили на површину као прави капацитети трговачки, па знање и умешност доносе големе моралне и материјалне користи.

Поред касина има у тих народа још и много других завода, који подстичу развитак трговачког духа, они имаду више врста „Банке“, имаду осигуравајућа друштва, паробродска друштва, шпиритус фабрике, шећерне фабрике и много других разних индустријских, финансијских и трговачких подузећа што су на деонице основана. У тим заводима раде многи људи, као руководећи органи, од којих неки заслужују више од једног вармеђског жупана, и заузимају својим угледним положајем прво место у друштву; други људи заслужују који више који мање, ал у сваком случају заслужују они знатно више од државних и муниципалних чиновника.

Сваки завод има свој одбор који се у извесно време састаје да обављене послове прегледа и друге распореди, а по истеку годишњег рада, састају се сви чланови завода, да постигнуте резултате прочуе, и да се посаветују, како би се која грана још боље могла развити. И ту онда долазе на претрес многоважна питања: економско, финансијско, индустријско, путеви, подвози и ђумручни односаји једне државе на спрам друге и т. д.

Споменути заводи могу се назвати правом срећом по млађи нараштај, јер им је дата прилика, да могу њихов рад пратити и богатити се науком, која је на искуству основана. Таку школу ко сврши, тај буде искусан трговац, и у пуном смислу прави стручњак. Јавни заједнички радови, где се претресају и решавају поједина питања, подижу дух у трговаца, који се онда под утиском повољних околности почиње брзо развијати и рађати све лепше, нове идеје, те при извођењу добију бржог полета и награђују богатим плодом своје раденике. То је ето начин, којим се подстиче дух у трговаца, то је средство, којим се материјални интереси унапређују, а кад то знамо, настаје питање: „Зашто се ми не крећемо?!“

Лепо је било видити оно пре две године, кад се одједном покренуше наши трговци, да по примеру напредних својих колега оснују себи трговачку задругу. Као бујица набуја одушевљење, воља је порастила у сваког, те једва се очекивао дан састанка, где ће свако да искаже своје мисли и у заносу од радости да изврже своје осећаје. На лицу могао си сваком читати, како се још код куће наоружао разлозима, с којима ће поткрепити свој предлог. На све стране видело се живо заузимање и кретање, прећашње мртвило претворило се сво у живот. Листови са малим изузетком почеше сви доносити вести о трговачком збору и упућивати трговце на сложан рад. Та милина беше гледати таки расположај, где сви једним духом дишу, а још милије беше живети у таком друштву, где је све живо, где расте одушевљење, где се сеје слога и љубав! 200 на броју ваљаних трговаца искупише се на позив својих другова, да већају о будућем опстанку и напретку свом. Ал' како се већина непријатно изненадила кад у том сврх и сврх племенитом делу нађе на противно мишљење неколицине?! Но збор је био доследан па се није бавио ситницама, већ је донео закључак, као што већ сви знамо, да се има основати трговачка задруга, тај је закључак поверен једном одбору који ће га извести.

Моје није, да испитујем на овом месту; јер тај закључак положен у незгодне руке, па не може да се оствари. Ил' је валда она замисао неизведљива што је тада била у виду. Ако је та једна неизведљива има других, које би се могле извести. Ал' чини нам се да је све ту бадава, кад цела ствар зависи од одбора, а он не чује се ни да је жив. После две године ишчекивања, питамо: „Зашто се одбор не креће?????“

Р. Б. Д.

Овогодишња жетва.

Сад већ можемо од прилике рећи, каква ће ове године у Угарској бити жетва. Министарство пољопривреде редовно је добијало сваке недеље 800—1000 извештаја најпре о стању усева а после о исходима жетве у појединим крајевима, па се на основу тих извештаја нашло, да ће ове године испасти врло слаба осредња жетва. Што се тиче саме пшенице, ту још понајгоре стојимо. Има увда крајева, где је пшеница врло добро понела, но ти крајеви свуда стоје сваки сам за себе. Њих је ухватила у згодно време бујна киша и пшеница је напредовала, а одмах по крајевима до њих, које киша није ухватила, заостала је пшеница сасвим слаба. Тако једно на друго излази, да ће ове године пшеница и по каквоћи и по количини за 40% мање платити него прошле године. Лане је било, што се тиче количине, 22% преко 100, а ове године 75% испод 100. То значи, кад узмемо број 100 као нешто средње, онда је лане било за 22% више преко тога средњега, а ове године 35% мање од тога средњега. Лане је било свега пшенице 37.8 мил. мет центи, а ове године, колико се могло ухватити рачуна, биће тек 22—25 мил.

Настаје питање, хоћемо ли ове године имати пшенице за извоз. Ту морамо двоје имати на уму. Прво зна се, да, што је мање пшенице у земљи мање се у самој земљи и троши. Кад је рђава година, човек продa пшеницу за пореза и за друге потребе своје, а испомаже се другом храном. Друго је, да по магазинима у Бечу, Пешти и т. д. има увда пшенице од лане. За Угарску саму треба годишње пшенице 22—23 мил. мет. цен., те према томе остала би за извоз стара пшеница и онда онај остатак од нове пшенице услед мање потрошње зато, што је пшеница ове године врло слабо понела. Но што ће бити за извоз, извешће се само у Аустрију. И у Аустрији биће жетва слаба; тек ако буде 14 мил. мет. цен. пшенице. Међу тим Аустрији треба годишње 22 мил. мет. цен., те за то једва ће подмирити потребе у обе половине монархије са овогодишњом пшеницом и с остатком од ланске године. За извоз изван Аустро-Угарске неће по томе остати ништа.

Да не водимо економски рат са Румунијом, могли би смо се још и испомоћи, те да и ове године нешто пшенице извеземо. Било је, да се наша пшеница извозила у иностранство, а у самој Угарској да се трошила румунска пшеница. Имали смо отуда хасне. Своју смо пшеницу, као добру, скупо продавали а куповали јевтино и трошили лошу румунску пшеницу. Но сад то није могућно, те од какве „заслуге“ не може бити ни говора.

Не стоји боље ни са другим зрном. И лане је раж слабо понела, ал ове године још слабије. Лане је било 12½ мил. мет. цен., а ове године једва ако буде 11 мил. Ни ражи нећемо ништа моћи извести. У самој земљи троши се доста, а старе још врло мало има.

Јечма је лане било око 10 мил. мет. цен., а ове године биће га за 20% мање. Јечам је још и по каквоћи рђав, те ће и пивари мање тражити. Још је некако најбоље са зобљу. Тек ако га за 6—7% мање буде него што га лане било. Можемо рачунати, да ће до 8½ мил. мет. цен. бити. Што се тиче кукуруза, ако још на време добије више, можемо се врло лепој и богатој берби надати. Изгледи су врло лепи.

Нова тарифа аустро-угарске државне железнице.

Нова, јефтина тарифа аустро-угарске државне железнице за угарске линије ступа од 1. августа по новом тек. год. у живот. У ценама особних и мешовитих влакова неће бити разлике, а где је реч о брзим влаковима, ту се не разуме оријент-експресни влакови. Цене билета су ове:

	Особни влак форинте			Брзи влак форинте	
	I.	II.	III.	I.	II.
Будимпешта-Беч	8·—	6·30	4·—	9·60	7·80
до сад	10·50	7·50	5·50	12·—	9·—
јефтиније	2·50	1·20	1·50	2·40	1·20
Будап.-Топла-Тренч.-Топлица	10·—	7·60	5·—	12·40	9·40
до сад	14·—	10·50	7·—	17·95	13·48
јефтиније	4·—	2·90	2·—	5·55	4·08
Будимпешта-Пожун	7·—	5·60	3·50	8·40	6·90
до сад	10·50	7·50	5·50	12·—	9·—
јефтиније	3·50	1·90	2·—	3·60	2·10
Будимпешта-Галанта	6·33	5·05	3·17	7·90	6·33
до сад	8·39	6·29	4·19	11·24	8·44
јефтиније	2·06	1·24	1·02	3·34	2·11
Будимпешта-Кечкемет	4·05	3·24	2·02	5·06	4·05
до сад	5·20	3·90	2·60	7·20	5·41
јефтиније	1·15	0·66	0·58	2·14	1·36
Будимпешта-Сегедин	7·—	5·30	3·50	8·40	6·50
до сад	10·13	7·60	5·06	13·01	9·78
јефтиније	3·13	2·30	1·56	4·61	3·28
Будимпешта-Вел. Кикинда	9·13	7·—	4·57	11·06	8·63
до сад	13·22	9·90	6·60	16·77	12·60
јефтиније	4·09	2·90	2·03	5·71	3·97
Будимпешта-Темишвар	11·40	8·30	5·70	13·90	10·20
до сад	16·54	12·39	8·27	20·75	14·87
јефтиније	5·14	4·09	2·57	6·85	4·67
Будимпешта-Вршац	14·30	10·62	7·15	—·—	—·—
до сад	20·83	15·60	10·41	—·—	—·—
јефтиније	6·53	4·98	3·26	—·—	—·—
Будимпешта-Оршава	18·69	14·13	9·35	23·—	17·49
до сад	27·36	20·49	13·66	33·69	24·59
јефтиније	8·67	6·36	4·31	10·69	7·10
Сегедин-Вел. Кикинда	2·13	1·70	1·07	2·66	2·13
до сад	3·16	2·36	1·58	3·78	2·84
јефтиније	1·03	0·66	0·51	1·12	0·71
Темишвар-Лугош	2·32	1·85	1·16	2·89	2·32
до сад	3·44	2·58	1·72	4·12	3·10
јефтиније	1.12	0·73	0·56	1·23	0·78

Као што се види, цене су знатно спуштене, те с тога неће више бити тур-ретур карте и остале олакшице. Уједно ће појефтинити и цене превашања путничког пртљага.

ДОПИСИ.

Сомбор, 3. јула. Баш сад, кад нас хладан зној пробија, кад ће да куцне час, кад ће власт да „уреди“ нашу православну општину, којој су давно почели да копају раку неколицина, који народу у очи лагаху, а за леђи му ишли о глави; баш сад, кад ће да дође поп-Лаза да уреди општину нашу, али како жупан буде наредио — јављам једну радосну вест, која ће, мислим, обрадовати пошт. читаоце драге нам „Заставе“.

Наша „Задруга Срба занатлија“ постоји већ неких 17 год., а баш се на Петров-дан завршило 10 год., како је задруга добила своја потврђена правила, по којима је добила слободу за рад. Задруга је до сада показала најбољи успех. Мислили смо да прославимо десетогодишњицу званичног рада, али смо морали одустати, јер нам је власт од Видов-дана врло рђаво расположена. Но ипак је задруга држала уобичајену свечаност на Петров дан, о којој ћу да речем коју.

Пре подне су ишли сви чланови у цркву. Како је баш тог дана било благодареније свију српских школа, то је био свечанији тренутак богослужења. После подне је одржата главна седница, која је текла бурно, но ипак у свом реду. Увече је била заједничка вечера.

На вечери беху сви чланови са породицом, даље наши главнији људи као: Ника Грујић (перовођа задругин), Јаша Гргур трговац, др. Стева Кронић и други. Вече беше твој, па се кроз ноћну тишину разлегале песме одушевљених занатлија. Увек је било, што се признати и рећи мора, неколико њих, који су били заведени, али се ове године уверише: да све беше обмана, која је колико толико сметала општем раду задруге. „Не дамо се више вући за нос; не дамо се заводити“... орило се на све стране.

Здравица је било доста, од којих ћу споменути здравицу Стеве Протића, председника задруге. Он је наздравио Ники Грујићу као ваљаном и узор Србину и као дугогодишњем и бесплатном перовођи задругином. „Задруга признаје заслуге ваше и примите овај мали и скроман, али дуготрајан дар (онда две председникове ћерке предаду венац у име задруге, а у знак захвалности). Не остављајте нас, а сви ћемо бити с' вама...“ Грујић је одговорио на сву здравицу најповољније, да су задругари најодушевљеније понављали: „Недамо се више вући за нос; не дамо се заводити“. После је било и још многа здравица, од којих је највише имала значаја и утицаја га задругаре здравица др. Стеве Кронића.

Занатлије се наше сложише и сад се надамо још бољем успеху. И до сада су наше занатлије биле сигурна узданица у јавном раду, а од сада још више. Како се приближују све озбиљније околности, то их поздрављамо: сретан вам био рад. Били узор и осталом српском занатлијству!

Још вам могу јавити, поштовано уредништво, да се и наши ратари мало пробудили од Видов-дана. Сви они, које је клерикална шака (под фирмом либерализма) заваћала сви су сретно нашли себи стазу поштења, а ту шаку клерикалну оставише. Тако нам сада ваља: да се сви здружимо и да поново удруженом снагом отпочнемо опет рад — али озбиљнији и истрајнији.

Грађански.

Даљ, 1. јула. (Властелинско чиновништво и овдашње српске трговине.) Кад је са управе даљског спахилука нестало Германовог брата поп-Стеве, никога није радост тако обузела као нас Даљце, стога што смо ми имали највише од њега трпети. Но та радост не потраја дуго. Да ће се старо зло наставити и после поп-Стеве, нико ни помислити није могао, али на жалост тако је. Између многи примера хоћу један да наведем. Чиновници властелинства (осим малог изузетка) отворено налажу бирошима и рисарима њиховим, да своје потребе за живот код неког Чиве, а властелинског (на жалост) сензала надмирују.

Да ће се запостављати Срби трговци (којих овде приличан број има) без икаквог основног разлога од стране властел. чиновника и после поп-Стеве нико ни замислити није могао, али, на жалост шта ћемо кад је тако, и кад има таквих чиновника у властелинству који су обвезани и силом хоће да са нашег народног добра Чивути вуку хасну. Та зар је ово народно добро дотле дошло, да своје производе преко Чивута сензала продаје, који се тек јуче овамо доселише!? Чиновници властелинства јавно су пред рисарима и бирошима, којих на стотине овде по пустарама има, своју жељу исказали, да исти своје потребе код реченог Чиве-сензала властелинског подмирују. Кад неки не хтедоше то, него заискаше да им се дозначи, да купују у српским трговинама, где је много солиднија послуга и добар јеспап, да се они боје чивутске преваре, господа чиновници одговорише: да неће нигде ником дозначивати осим кад реченог Чиве-сензала. У овом особито се ревностан показао књиговођа М. К., који је сам лично међу стотине рисара ишао и агитирао за Чиву-сензала, те од властелинства Чиви дознаку сам однео. Не желимо од властелинства и властелинских чиновника, да нам силом муштерије у дућан шаљу, али велимо, да су чиновници требали да бироше и рисаре упуте да своје потребе у српским трговинама подмирују.

Један трговац.

Трговина.

= **Нови Сад** 4. (16.) јула. Од великог су утицаја на горње наше пијаце житарске извештаји, који у престоницу из свију крајева земље стижу, по којима је овогодишња жетва са сваким ситним зрном хрђаво испала. Радња је са раном чврстог правца и непрекидно са напредним ценама. Између осталих крајева извештавају и из В. Бечкерека: Жетва је овде и у свој околини у пуном јеку; покушаји вршидбе показују да пшеница издаје по кат. јутру од 1600 □ хв. 6, 8, 10 и 12 крста а по крсту 20, 30 и 40 кгр. зрна врло различне каквоће и тако излази по јутру 3—4 м. ц. Јечма долази 4 до 5 м. ц. по јутру. Зоб се истом почиње обарати но у напред се види да ће просечно 3—4 м. ц. по јутру се добити. Кукуруз добро стоји, киша неизбежно је нужно. У Паланки (у Бачкој) пшеница је пожњевена, давно се не памти тако хрђаве жетве. На 1600 □ хвати једва је 12 крста сламе допало, изглед је да ће по крсту 30 кгр. лошег се зрна добити. Из горње Бачке из Тополе јављају: Пшеница се жање, вршидба одпочела надају се 20—25 кгр. зрна по крсту али каквоћа је врло хрђава. Суша и хрђа је убила пшеницу. Зобови су ту прилични; кукуруз добро стоји но треба кише. У арадској жупанији пада по кат. јутру до 25 крста пшенице а зрна 32 кгр. Раж издаје 20 крста а 40 кгр. по крсту зрна. Зимац јечам је по јутру 10 м. ц. чиста зрна издао. Ово су само два три предела а за који дан ће се скупити из свију крајева извештаји, но у напред се види да ће сви подједнако гласити да је жетва у опште напредно хрђава.

На нашој житној пијаци је данас у радни дан врло слаб — скоро никакав довоз са раном. Цене се држу ове: Пшеница стара 7 ф. 80—90 н., нова 7 ф. 50—70 н. Јечам 5 ф. 50 н. Зоб 5 ф. 20 н. Кукуруз 4 ф. 50 н. Све од 100 кгр.

На осталим пијацама нашим је усљед пољске радње застао сваки промет са производи. Једина маст и сланина што се више на мање партије тражи и цене су напредне. Маст на више 59—60 ф. на мање 64—66 ф. Сланина сушена 59—60 фор. тешка пажена 65—68 ф. од 100 кгр.

Угојени свињи 42—46 н. од 1 кгр. Јагњци 8 ф. 50—10 ф. 50 од пара. Теоци 14—24 ф. од ком.

*

У Штајнбруху 2. (14.) јула. Радња је без промене. На окупу је 129.389 ком. разне пасмине угојених свиња. Цене су ове: Угарски мат. тешки 45 до 46 н. млади тешки 48—48½ н. средњи 48 до 48½ н. лаки 48—49 н. Сеоски средњи 47—48 н., лаки 48—49 н. Српски транзито тешки 46½ до 47 н. средњи 46½—47 н. лаки 47—48 н. Све од 100 кгр.

Најновије вести.

— Нове форинте које су пре два дана издате, имају осим разних цртежних мана и ту, да се боја са њих утаре. С тога ће се кроз најкраће време извући из промета и заменути се другима. А како ли су се у Бечу хвалили с тим нотама, као с нечим савршеним.

Уредништву нашег листа стигло је на приказ:

Лепе туђинке. Песме страних песника. Препева Вл. М. Јовановић 200 страна. Са много слика. Цена 1 дин. 50 пара. Штампарија А. Славуја у Шапцу. — Ове лепе туђинке можемо искрено препоручити.

Kratka sudska medicina. Praktični dio ili vademecum za sudsko-liječničke poslove. Sastavio U. M. Dr. Niko Selak, gradski fizik, primarni liječnik i ravnatelj gradske opće javne bolnice slob. i kr. grada Koprivnice. Koprivnica. Brzotiskom T. Kostinčera 1889. — Стр. 186 осмине. Цена у платненим корицама 1 ф. 60 нов.

НАЈПОНИЗНИЈА МОЛБА.

Ја долеподписати најсрдачније умољавам све православне цркв. школске општине, које би се смиловале милостињу указати као умировљеном српско народном учитељу, који сам стављен осам стотина осамдесет осме год. због вида у врло одмерену мировину, а при том нигде никог немам. Имао сам сина јединца, свршеног учитеља, али га свевишњи творац узе к себи, тако исто и супруга ми осам стотина осамдесет седме године умре и останем сам самохран у највећој туги и невољи, тако, да не видим бела света, да никуд сам не могу отићи, из собе морам имати ко ће ме извести.

Смилујте се роде хришћански и пружите руку помоћи да се по један у општинама добротвор за мене заузме те да ми се што пре милостиње скупи ради лечења очију које сам пре десет дана код сомборског лечника упитан за помоћ и буде ми препоручено да у Пешту на клинику одем, које ми је и намера, гди морам најмање шест а можда и више недеља дана бавити се ради опорављења очију својих, но то је са великим издатком скопчано, које ја тог новца немам, с тога најучтивије и најпонизније све православне цркв. школске општине и поједине познанике, пријатеље и добротворе умољавам, да би се по један у општинама својски за милостињу заузели и по могућству прилоге скупили за мене.

Уједно јављам свима пријатељима и добротворима, да ми се августа месеца навршује равно педесет прва година учитељског службовања, најпонизније умољавам да ми се милостиње најдуже до првог августа идућег месеца по рим. календару на моје име долеподписано пошљу.

У Ст. Сивцу, на Петров-дан 1889.

Најпонизнији

+ за Павла Сентомашког,
срп. нар. умировљени учитељ.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Преводим ремек-дело дичног мађарског песника Имбре Мадача. Делу је наслов:

ЧОВЕКОВА ТРАГЕДИЈА.

Са првом трећином тога рада већ сам готов и по томе видим, да ћу од прилике за 10—12 недеља моћи довршити целу књигу. Довршићу је, — ако бог да — и онда, ако наше данашње прилике досуђују, да и не угледа света, — но са свим је природно, да ће ми се посао већма милити, ако унапред стечем уверење, е ми труд неће остати у рукопису. За то и пуштам овај предходни оглас у наш мали српски и хрватски свет.

Одлучио сам да покушам књигу ову издати својом накладом. Књига ће изнети око 13 штампаних табака на финој артији. Цену јој стављам 1 фор. 50 нов. (За Србију 3 динара и 75 пара.)

Молим даклем сваког, ко жели дело ово имати, да ми се што пре као предбројник јави. Скупљачима предбројника дајем једанаесту књигу на дар. Оним појединцима и скупљачима, који ми пошљу новац пре изласка књиге, послаћу је о своме трошку, осталима пак послаћу је о њиховом трошку уз поштанску накнадницу (per Nachnahme).

Ако ми се јави 600 предбројника, који би књигу ову хтели имати латиницом штампану, ја ћу је дати штампати и латиницом.

У Каменици, о Петрову дне 1889.

З.-Ј. Јовановић,
(Kamenic, Srem.)

ИЗАШЛЕ СУ ПРВЕ ЧЕТИР СВЕСКЕ

„НАРОДНОГ ПРИЈАТЕЉА"

ИЗДАЈЕ СРЕДИШЊИ ОДБОР
„ЦЕЛОКУПНЕ СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ."

САДРЖИНА ИМ ЈЕ:

I.

ТРЕБА ЛИ НАРОДУ ПОЛИТИКА?

НАПИСАО

ЈАША ТОМИЋ.

II.

ДРЖАВА И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

НАПИСАО

ПАЈА МАНДРОВИЋ.

III.

ПОСЛЕ 500 ГОДИНА

(Расматрања о косовској битци и пропасти царства српског)

од Ј. ТОМИЋА.

(ДРУГО ИЗДАЊЕ.)

Уз ову књигу има као додатак друга књига:

„СРПСКЕ НАРОДНЕ ПЕСМЕ О БОЈУ КОСОВСКОМ."

(Састављене хронолошким редом.)

(ДРУГО ИЗДАЊЕ.)

IV.

ЖИВОТ ГРАНИЧАРА НЕКАД И САД.

Написао М. Јовановић.

Цена је појединој свесци 30 новч. Све 4 свеске стају 1 фор. Претплата се шиље Ј. Т. Чавићу у Нови Сад. Може се наручити и у свима српским књижарама.

Сви они, који имају обрачуна за ове књиге, моле се, да у најкраћем року изволе исти у ред довести, како даља издања „Народног пријатеља" не би с те стране закашњавала.

У Новом Саду, 22. јуна 1889.

Уреднички одбор „НАРОДНОГ ПРИЈАТЕЉА."

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно место у стипендијској закладу Павла Јовановића с годишњом стипендијом од 400 фор. за слушаоце политехнике.

Молбенци ваља приложити ове сведоџбе: 1. крштено писмо; 2. лекарску сведоџбу о здрављу и наказамљеним богињама; 3. школска сведочанства од последње две године, и 4. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико родитеља молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој морају његови питомци слушати политехнику у Бечу или Прагу, и на крају сваке године поднети „Матици" расправу на српском језику ма из ког предмета, који су слушали. Теме за те расправе ваља да су од општег садржаја и значаја.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје до 6. (18.) августа о. г.

Молбенице које стигну после истеклог стечаја, не ће се узимати у обзир.

Из седнице књижевнога одбора „Матице Српске", у Новом Саду 30. јуна (12. јула) 1889.

Председник „Матице Српске":

А. Хаџић, с. р., секретар. — Милош Димитријевић, с. р., кр. саветник. 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно евентуално на два места из стипендијске закладе Петра Костића.

Стипендија износи: за слушаоце основних школа 200 фор., за слушаоце ниже гимназије 250 фор., за слушаоце горње гимназије и богословије 300 ф., а за слушаоце правних, медицинских и философских наука 400 фор.,

Молбенци ваља приложити ове исправе: 1. крштено писмо; 2. лекарску сведоџбу о здрављу и наказамљеним богињама; 3. школска сведочанства од последње две године; 4. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком ваља да стоји и то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој и наредби министарској морају костићеви питомци науке слушати: основне школе и први гимназијски разред у Винковцима, остале гимназијске разреде у Сегедину, правне и философске науке у Пожуну, а медицинске по потреби извештно у Бечу.

Првенство на ову стипендију имају од најспособнијех ђака за науку синови Черевићки, а после њих молиоци родом из Срема.

По наредби министарској не сме један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје до 6. (18.) августа о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог стечаја, не ће се узимати у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске," у Новом Саду 30. јуна (12. јула) 1889)

Председник „Матице Српске":

А. Хаџић, с. р. секретар. — Милош Димитријевић, с. р. кр. саветник. 1—3

СТЕЧАЈ.

У стипендијској закладу Нестора Димитријевића остала су упражњена два места за слушаоце доње гимназије са годишњом стипендијом од 150 фор.

Ко жели та места тражити, ваља да приложи својој молбеници: 1. крштено писмо; 2. сведочанство о сиромаштву, у ком треба да је означено и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 3. школска сведочанства од последње две године, и 4. лекарско сведочанство о здрављу и наказамљеним богињама.

У смислу последње воље оснивачеве првенство на стипендију из ове закладе имају, синови и потомци браће му Кузме и Ђире, даље сродници оснивачеви из Јакова у Срему, а за тим ученици родом из В. Бечкерека.

По наредби министарској не сме ни један питомац у једно и исто време уживати две или више стипендија.

Рок овоме стечају траје до 6. (18.) августа о. г.

Молбенице, које стигну после истеклог стечаја, не ће се узети у обзир.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске," у Новом Саду 30. јуна (12. јула) 1889.

Председник „Матице Српске":

А. Хаџић, с. р., секретар. — Милош Димитријевић, с. р., кр. саветник. 1—3

СТЕЧАЈ.

Расписује се поново стечај на место црквеног певца код православне српске црквене општине суботичке са годишњом платом од 500 фор., од завешт. служаба и парастоса 19 фор. а од приватних парастоса и укопа, кад позван буде 1 фор.

У дужност црк. певца спада: држати леву певницу при недељним и празничним а и посведневним богослужењима као и завешт. службама и парастосима, обучавање веће деце прк. појану и т. д. Од молиоца захтева се, да зна добро и правилно карловачко осмогласно појање, све ирмосе, сједалне на велике празнике, прк. песме о великом посту и типик, да има јасан и милозвучан глас, што има личним доласком у Суботицу — о свом трошку — и појањем у цркви засведочити.

Који жеље место ово добити, нека своје молбе најдаље до 1. августа о. г. православној срп. цркв. општини суботичкој поднети не пропусте.

У Суботици 1. јула 1889.

Ђорђе Гојковић, перовођа. — Милан Милосављевић, председник. 1—3

СТЕЧАЈ.

Овим се расписује стечај на два учитељичка и једно учитељско место у Меленци.

Са сваким од тих места скопчана је годишња плата од 500 фор. а. вр., слободан стан и огрев.

Дужности су прописане школ. уредбом, осим тога су дужне учитељице предавати ручни рад, а учитељ у цркви појати.

Од просилеља се иште да су по школској уредби оспособљени и да имају испит из мађарског језика.

Рок стечају је шест недеља од дана првог уврштења овог стечаја. Молбенице се имају школском одбору поднети.

Из седнице школ. одбора држане у Меленци 11. (23.) јуна 1889. год.

Паја Таназевић, перовођа. — Ђока Николић, потпредседник школ. одбора. 2—3

СТЕЧАЈ. 3—3

Усљед закључка велеч. епарх. школског одбора темишварског, бр. 179. ex 1888. расписује се овим стечај за учитеља на овдашњој срп. вероисповедној четвороразредној мешовитој основној школи.

Новоизабраном учитељу спадаће у дужност, највише одобреном крал. уредбом за срп. народне школе прописане предмете у школи предавати и у цркви с десне стране појати, као и школску децу црквеном појању учити.

Доходци су следећи: 535 фор. у име редовне плате, 60 фор. за огрев школе, 10 фор. за писаћи прибор, од великог погреба 1 фор., стан у нарави састојећи се из две собе, кухиње, коморе за дрва, пола баште и пола тавана.

Рок пријаве је 31. јули 1889. год.;

Из седнице местног срп. вер. школског одбора, држане у Чакову 17. јуна 1889. године.

Јован Л. Максимовић, перовођа. — Јован Чарнић, председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ.

У миланковић-петровићкиној закладу упражњено је једно место техничара или реалца.

Са тим местом скопчана је награда од 500 ф. годишње, која се у тромесечним оброцима у напред издаје.

Ко жели ово место искати, нека се обрати потписаном председништву општинском до последњег јула о. г. по стар. кал. и нека прикључе молби својој крштено писмо, сведочбу сиромаштва, школску сведоџбу од последње године, лекарску потврду да је здрав и да је успешно богињама наказамљен.

Првенство имају Новосађани при једнакој квалификацији.

У Нов. Саду 28. јуна 1889.

Арк. Варађанин с. р. перовођа. — Др. Л. Станојевић с. р. председник црк. општине. 3—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место на српској вероисповедној основној школи у Великом Гају, овим се стечај расписује.

Годишња плата је у готовом: 200 фор. а. вр., у име огрева 30 фор. а. вр., паушал 5 фор. и 24 мере жита, 24 мере кукуруза, 4 ланца ораће земље, на коју учитељ порез плаћа, и слободан стан са баштом.

Пријавити се могу само они, који су сомборску препарандију свршили и испит из мађарског језика положили.

Учитељу у дужност спада, осим предавања у школи, у цркви појати и децу у појању обучавати. Рок стечаја траје до 15. августа т. г. Молбенице ваља слати потписаном одбору.

Из седнице м. школског одбора у Великом Гају 25. јуна 1889. држане.

Жива Пајић, перовођа. — Илија Гојков, председник. 3—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

СТЕВАНА АДАМОВИЋА

У МИТРОВИЦИ

потребује два шегрта. 1—3

ПРОДАЈА ДРВА.

Властелинство у Каменици продаје 3. (15.) августа о. г. 230 јутара шуме за сечу на пет година.

Понуде се примају до 2. (14.) августа.

Процена и ближа условија могу се у властелинској писарни у Каменици дознати.

2—3 **Властелинска управа.**

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА И КРАТКЕ РОБЕ ТРГОВИНА

Ј. МАРИЋА

У ВИНКОВЦИ

потребује два млађа помоћника. 2—3

Трговачка и индустријска академија У ГРАЦУ.

ЈАВНА ШКОЛА СА ДРЖАВНОМ ПРИПОМОЋИ.

Академија ступа 3. (15.) септембра ове год. у двадесетседму годину свога опстанка.

Свршава се за три године, а има и један разред за приправљање за оне, који не могу одмах ступити у академију.

Они, који сврше на овом заводу, имају права на једногодишњу својевољну службу.

АБИТУРИЈЕНТСКИ КУРС. Једногодишњи трговачки курс за оне, који су у гимназији или реалци положили испит зрелости, па хоће да се даду на трговину, или хоће да поред наука на великој школи прибаве и трговачка знања.

Обавештаја о примању и о опскрбљењу као и тачан програм даје управа трговачке и индустријске академије у Грацу.

1—8 **А. Е. пл. Шмид, управитељ.**

ХЕРКУЛОВО КУПАТИЛО КОД МЕХАДИЈЕ.

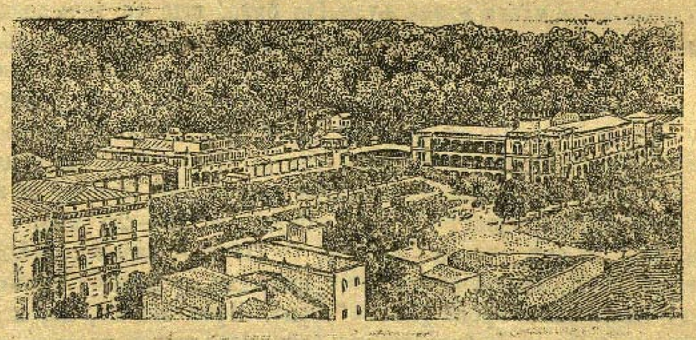

Чувени у целом свету **сумпорни и сони топли извори** Херкулова купатила са подземном топлотом до 56° Целзијевих лече м. ос. хроничан ревматизам у мишићима и зглобовима, хроничну костобољу, абдоминал-плетору, шуљеве, жутицу услед хиперемије јетре, наступну грозницу, шкрофулове, крвне болести, хронично боловање услед лечења живом, скорбут, афекције коже, невралгију (нарочито ишију), узетост, у опште надуве, болести урогене сфере, хрон. кожне болести и отоке спољне коже, ране, контрактуре зглобова и т. д.

Године 1887. удостојило је **Њено Величанство царица-краљица аустро-угарска** ово купатило са шестонедељним борављењем.

Међународни састанак свију болесника. Спискови показују посетиоце из целога света, нарочито посетиоце из аристократских кругова румунских, па из Србије, Бугарске, Турске, Мисира, Француске и Немачке.

Сезона почиње 3. (15.) маја.

Диван положај у чаробној долини реке Црнице, опкољеној са свију страна горостасним бреговима. Велелепне палате при свима лековитим изворима. Горостасни хотели, салони, музика, одељења за увеселење, паркови, шеталишта, места за излете, партије по бреговима.

Масажа, шведска гимнастика, електричне купке. Станице железничких пруга Беч—Будимпешта—Оршава—Букурешт—Цариград. **Веза** са експрес- и источним **експрес-возом.** Попуштене цене при путовању. **Паробродска веза** са свима подунавским државама преко Оршаве, одакле има две станице до Херкулова купатила. Из Беча за 14, из Будимпеште за 9, из Париза за 41, из Букурешта за 10, из Рушчука за 16, из Крајове за 4½, из Цариграда за 29 сати може се овамо стићи.

Телефонска веза и електрично осветљење у свима одељењима.

Повољни климатички одношаји. **Ваздух чист од прашине и ;ун озона, заклон.** Природне лепоте, бујна вегетација; ретко биље. Конзултација у многобројних купалишних лечника у свима јевропским источним језицима.

5—6 УПРАВА.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. — Одговорни уредник Јаша Томић. — Српска штампарија дра Светозара Милетића.